

Kostschool aan zee

Jane Gardam bij Uitgeverij Cossee

Een onberispelijke man

Een trouwe vrouw

Laatste vrienden

De geheime brieven

Zwaan

De dochter van Crusoe

Op de klippen

Ver van Verona

Hoogachtend, Eliza Peabody

Een lange zomer vrij

Jane Gardam

Kostschool aan zee

Roman

Vertaald uit het Engels door
Gerda Baardman

Cossee
Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij
Cossee, Amsterdam. Ook tekst- en datamining van deze uitgave
is zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij niet
toegestaan.

Oorspronkelijke titel: *Bilgewater*

© 1976, de erven Jane Gardam

Nederlandse vertaling © 2026 Gerda Baardman
en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam

Omslagontwerp: © Irwan Droog

Auteursfoto © Jeremy Sutton-Hibbert

Typografie Perfect Service, Reeuwijk

Druk Wilco bv, Amersfoort

ISBN 978 94 6452 272 3 | NUR 302

E-ISBN 978 94 6452 273 0

PROLOOG

Het gesprek leek afgelopen. De rectrix van het college keek naar de kandidate. De rug van de rectrix was naar het licht gekeerd en haar kleine maar stevige gestalte tekende zich massief af tegen het raam, alleen verzacht door de wolk van het weliswaar niet langer jeugdige maar nog steeds fraaie haar. Buiten somberde de grauwe, brute middag – Cambridge, december, regen.

De kandidate zat tegenover haar en vroeg zich af wat ze nu moest doen. De stoel had een zachte zitting, maar houten armleuningen. Ze sloeg haar benen over elkaar, eerst links over rechts, toen andersom – om zich vervolgens af te vragen of ze haar benen eigenlijk wel over elkaar hoorde te slaan. Moest ze niet opstaan? Er stond een doos sigaretten naast haar. Zou de rectrix haar een sigaret aanbieden? Er stond een karaf sherry in de boekenkast. Hij zag eruit alsof er nooit naar werd omgekeken.

Dit was het derde gesprek van die dag. Het eerste was gegaan zoals verwacht – vitterig, snauwerig, bot, wantrouwig – de onvriendelijkheid begon al voordat je de deurkruk had losgelaten. Gewoon om te kijken hoeveel je aankon. Typisch Cambridge. Teken des tijds. Een uur later het tweede gesprek – ditmaal met vijf personen achter de tafel, vier vrouwen en één man, allemaal in oude kleren. Dat gesprek had lang geduurd, maar iedereen was tenminste beleefd. Al met al niet vervelend. ‘Is er ook iets wat u aan óns zou willen vragen?’

(‘Ja – wat ik hier doe. Of ik dit eigenlijk wel wil, al hebt u me uitgenodigd. Wat voor iemand u bent. Bent u wel eens gek van liefde geweest? Hebt u ooit zelfmoord overwogen? Gehuild in de bioscoop? U in bed aan iemand vastgeklampt?’)

‘Nee, dank u. Mevrouw Blenkinsop-Briggs heeft vanmorgen al mijn vragen eigenlijk wel beantwoord.’ Pennen komen in beweging, lippen worden getuit, ze buigen zich vanuit hun middel naar elkaar toe, leggen hun vingertoppen tegen elkaar. Ik kijk alert. Ik zit rechtop. Ik richt een koele maar niet respectloze blik op het gezelschap achter de tafel. Misschien word ik wel toegelaten. Maar het hoeft geen goed teken te zijn als ze vriendelijk doen, had de oude mevrouw Bex gezegd.

En dan nu het derde gesprek. Met de rectrix. Een gesprek met de rectrix betekent dat ik in aanmerking kom voor een studiebeurs. Belachelijk!

In dit tegenlicht kan ik haar gezicht niet zien. Een gestalte als van een broedse kip. Massief. Rotsblok onder pluizige krullenbol. Een enorme intelligentie die je bijna hóórt ratelen en klikken – observeren, wegen, schiften, categoriseren. Geen gevoel, geen emotie, geen dwaze gedachten. Een imposante vrouw.

Ze staat op. Het was haar een groot genoegen. Ze hoopt me vaker te zien. (Ben ik dus toegelaten?) Wat heb ik een lange reis achter de rug. Helemaal uit het hoge noorden. Ze hoopt dat ik gisteravond goed ben ontvangen.

We geven elkaar een heel noordelijke handdruk. Dan trekt ze haar jas aan – een erg mooie jas. Bont. Fraai bont. Dus toch iets menselijks. Ze loopt met me mee naar de deur, en dan de trap af. Op het bordes blijven we even staan.

De koude witte mist stijgt op van de rivier en kolkt om ons heen. Ranke bomen met takken als lange zwarte koorden zwaaien naar het water. Een binnenplaats, ijzig en van prachtige proporties. Een fontein, een poort. Achter de ramen rond de binnenplaats gaan een voor een de lichten aan. Maar het is hier vochtig, oud, koud, koud, koud. Net zo koud als thuis.

Wordt dit mijn nieuwe thuis?

Zal ik het hier dan toch prettig gaan vinden?

HOOFDSTUK 1

Mijn moeder is bij mijn geboorte overleden, wat een beetje sprookjesachtig klinkt, alsof ik een prinses ben. Al sinds mijn vroegste jeugd zegt iedereen dat ik ouderwets ben. In Yorkshire betekent ouderwets dat je volgens oude wetten bent gevormd, niet per se dat je gedateerd bent, maar waarschijnlijk ben ik allebei. Want het is een nogal gedateerd gegeven dat je moeder bij je geboorte is gestorven, en iemand met mijn persoonlijkheid en uiterlijk is waarschijnlijk ook volgens oude wetten gevormd.

Ik ben ter wereld gekomen in dit koude huis in deze koude school in deze koude kustplaats waar zelfs de televisie door de hoge heuvels landinwaarts haast geen ontvangst heeft – ik ben ter wereld gekomen in een zee van jongens en leraren, de school van mijn vader (St Wilfrid's), als een oranjeharig, bijziend, kikkervormig anachronisme, een vierkante, ernstige baby, een onverstoorbare, turende peuter (ik had de bril nog niet die mijn linkeroog moest rechtekken), een somber meisje van tien dat in de galerij van de school rondhing ('Hé Bils, waar is je bezemsteel?') en een vreemde, proppe-rige, hopeloze adolescente zonder vrienden die uit pure verveling lange strandwandelingen maakte.

Mijn vader – de conrector – heet William en staat bij de jongens bekend als Bill. Ik heet Marigold, maar omdat mijn vader een opvallende, excentrieke figuur is die al ten tijde van mijn geboorte bij het meubilair van de

school hoorde, noemde iedereen me Bill z'n Kind. Bilzekind. Vandaar dus Bilzekruid. Bilzekruid Green. Kortweg Bils. Jaja. Lachen.

Ik geef volmondig toe dat de naam Marigold me bijzonder goed bevalt. Mijn volledige naam luidt Marigold Daisy Green en die vind ik prachtig. Mijn moeder heette Daisy en die naam komt ook bij Chaucer voor. Daisy, het madeliefje, het meizoentje, het oog van de dag (*The Legend of Good Women*, proloog 1.44), zoals mijn lieve oom Edmund Hastings-Benson soms tegen me zegt (hij geeft Engels en wiskunde). Ik vind het maar bitter dat een prachtige naam als Marigold, de stralende, geneeskrachtige, verzachtende Goudsbloem, wordt verbasterd tot Bilzekruid, een lelijke, giftige plant met een rare naam – hoe toepasselijk dat ook mag zijn. ‘Uiteindelijk blijkt vrijwel alles toepasselijk,’ heeft ooit iemand gezegd, en de jongens hebben al sinds mensenheugenis een bijzondere flair voor het vinden van het juiste woord als er een bijnaam moet worden verzonnen.

Bijnaam. Bijt naam. Bilzekruid. Bils.

Bilzekruid Green.

Mijn vader en ik wonen in Het Huis, helemaal alleen afgezien van de veertig jongens aan de Andere Kant van de groene deur en de lange gang, waar Paula Rigg, het Hoofd Huishouding, de scepter zwaait. Onze kant – de kant van mijn vader en mij – heet Privé, en daarbij horen altijd een paar katten en een mevrouw Dinges die overdag ons huishouden bestiert. Mevrouw Dinges is niet altijd dezelfde persoon, de katten zijn niet altijd dezelfde katten en ook de jongens komen en gaan als de golven van de zee, maar mijn vader, Paula en ik zijn de vaste

waarden. Paula is al Hoofd Huishouding aan de Andere Kant zolang ik me kan herinneren.

Ik zit op de plaatselijke middelbare school. Buiten de vakanties eet ik nooit samen met mijn vader, want die moet 's morgens toezicht houden tijdens het ontbijt van de jongens terwijl ik in de keuken een snelle hap en een haastige slok neem voordat ik langs de boulevard naar school loop. Daar lunch ik, en 's avonds krijg ik mijn eten op een blad in mijn kamer, klaargemaakt door mevrouw Dinges als ze er toevallig aan denkt of door Paula als ik geluk heb, terwijl mijn vader bij de jongens in de eetzaal eet. Maar al eten vader en ik niet samen, en al ben ik overdag zelden thuis en moet hij 's avonds meestal bijles geven, het rugbyteam coachen of toezicht houden bij het huiswerk maken, toch brengen we de rest van de tijd in elkaars gezelschap door, meestal in doodse stilte.

Want ik mag dan Bilzekruid de Afzichtelijke zijn, raar en stapelgek, maar mijn vader is met recht en reden Bill de Zwijger. Als hij niet voor de klas staat, komt er maar zelden een woord uit. En zelfs als hij wel lesgeeft verheft hij nooit zijn stem, heb ik uit betrouwbare bron vernomen. Soms vertelt iemand hem tot zijn verbijstering dat er tegenwoordig docenten bestaan die truien dragen, lang krullend haar hebben, in de klas roken en geen orde kunnen houden. Dat hoort hij hoofdschuddend aan. Zelf zegt hij zelden iets. Hij beweegt zich zo geruisloos dat je nooit weet in welke kamer hij is. Soms loop je zijn studeerkamer in en zie je hem roerloos staan; soms kijkt hij naar het schaakbord, soms naar de reproductie van de Primavera van Botticelli boven de schouw, of hij zit met een kat op schoot over de tuin uit te kijken. Ritselen, kuchen of brommen doet hij nooit. Hij snuift ook nooit

(goddank) en zal nooit ofte nimmer iemand roepen of ergens om vragen. Als Paula binnenkomt en een kop thee voor hem neerzet, kijkt hij glimlachend op alsof ze zijn diepste verlangens heeft geraden, maar hij zal er nooit om vragen. De vrede is met hem waar hij ook gaat, in huis en daarbuiten. Hij weet ook niet dat ik lelijk ben en we zijn heel gelukkig samen.

De familie Green wordt natuurlijk excentriek gevonden en er wordt achter onze rug veel gesproken over de zwijgzaamheid van mijn vader, mijn lelijkheid en ons gezamenlijke gebrek aan iets wat een sociaal leven kan worden genoemd. In de vakanties ziet mijn vader graag een leeg schoolgebouw, dus gaan we zelden ergens heen. Zelf heb ik geen schoolvriendinnen, ik zit altijd in mijn eentje en loop alleen naar huis. Ik ben hopeloos in gym en zit niet bij een clubje. Alle meisjes die in de stad of in de buitenwijken wonen hoorden al bij bestaande groepjes en kliekjes en ik moet vanwege mijn ogen altijd helemaal vooraan zitten, pal onder het bureau van de docent, wat niet het populairste plekje is. Jarenlang ben ik ook in de pauzes binnen gebleven, want dat mocht: het werd Vrije Expressie genoemd. Het leek me jarenlang zelfs onmogelijk om buiten op het schoolplein te spelen. Later, toen ik goed kon lezen, werd het makkelijker, maar in dit deel van Yorkshire is het niet vaak warm genoeg om lang achter elkaar buiten te lezen.

Vroeger was er een meisje met wie ik goed kon opschieten, de dochter van de rector. Toen ik heel klein was, zag ik haar een tijdlang haast elke dag – een grappig kind. Maar toen ging ze naar kostschool, en de rector heeft een huis in Frankrijk en een moeder in Wiltshire,

dus in de vakantie maken ze zich zo snel mogelijk uit de voeten. Ik heb haar in geen jaren gezien.

Ik zal eens beschrijven hoe het er tussen mijn vader en mij aan toegaat.

Ik kom uit school.

‘Hallo vader.’

‘Ah.’

Ik leg mijn huiswerk op tafel en drentel even door de studeerkamer. Ik ga bij de schouw staan, bij het krukje waar het schaakbord op staat. Ik kijk naar de stukken. Na een tijdje verzet ik een stuk. Er gebeurt niets. Buiten rennen de jongens langs. Mijn vader zit te werken of te lezen. Of gewoon te zitten.

‘Ik heb een looper verzet.’

‘Je hebt een *loper* verzet?’

Weer gebeurt er niets.

Mijn vader komt aan de andere kant van het schaakbord staan en kijkt ernaar. ‘Ah,’ zegt hij.

We staan tegenover elkaar.

Dan gaat hij zitten. Hij kijkt nog steeds naar het schaakbord. Ik ga ook zitten en kijk ook naar het schaakbord. ‘Dus je hebt een looper verzet,’ zegt hij na een lange stilte.

Dan, patsboem, verplaatst hij een pion. We zitten.

Na een tijdje zeg ik: ‘O jee.’

‘Ha.’

‘Dat was het dan.’

‘Hm.’

‘Ja toch? Ik sta toch schaak? Dat...’

‘Nou...’

‘Ik sta mat.’